

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

Державні та муніципальні фінанси

(назва магістерської програми)

на тему: **«Акцизне оподаткування та шляхи його розвитку в Україні»**

(назва теми)

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету

Дорохіна Катерина Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Податкова система має фінансово-регулятивне призначення, яке проявляється у всебічному впливі на темпи й пропорції соціально-економічного розвитку. Ефективність податкової системи визначається тим, наскільки успішно та цілеспрямовано вона вирішує комплекс завдань, пов'язаних з наповненням бюджетів, керуванням економікою та фінансуванням соціальних програм. Внаслідок оптимального податкового навантаження на окремі галузі економіки забезпечується належне наповнення дохідної бази бюджету, достатньої для фінансування державних програм, та створюються умови для стабільного розвитку таких галузей.

Акцизне оподаткування, займаючи значне місце у податковій системі, сприяє розвитку виробничої діяльності тих галузей як: виробництво алкоголю, тютюну, транспортних засобів, паливо-мастильних матеріалів. Воно впливає також на рівень їхнього споживання кінцевими споживачами.

Значна кількість неякісних підакцизних товарів на вітчизняному ринку та часті випадки контрабандного ввезення зазначених товарів в Україну свідчать про недостатній рівень державного (в тому числі і податкового) регулювання вітчизняного ринку зазначеної продукції. З цієї причини механізми акцизного оподаткування потребують посиленої уваги з боку науковців, завданням яких, насамперед, є посилення регулюючих властивостей акцизного оподаткування та обмеження через податкові механізми незаконного виробництва та тіншового обігу алкогольних, тютюнових виробів та інших підакцизних товарів

Надходження з акцизного податку є одним зі стабільних джерел наповнення дохідних частин Державного та місцевих (акцизним податком з роздрібних продажів) бюджетів. При цьому особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої системи формування доходної частини державного бюджету через ефективне адміністрування податкових платежів, зокрема акцизного податку.

Враховуючи викладене, закономірним є те, що дослідженню проблем акцизного оподаткування в Україні присвячено наукові дослідження В. Андрущенка, В. Буряковського, Г. Бех, В. Вишневського, Т. Васильціва, О. Данілова, А. Дриги, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніної, А. Луцика, І. Лютого, П. Мельника, В. Мельника, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Федосова, С. Юрія та інших. Зазначені науковці приділяють багато уваги регулюючим аспектам та проблемам акцизного оподаткування, а також наголошують на необхідності вдосконалення механізму його управління.

Так, попри велику кількість досліджень окремі проблеми управління акцизного податку, його адміністрування і досі залишаються малодослідженими та не вивченими, що обумовлює необхідність подальших досліджень у цьому питанні.

Мета дослідження розробка рекомендацій щодо удосконалення механізму оподаткування акцизним податком та адміністрування акцизного оподаткування в Україні.

Завдання дослідження:

- розкриття економічної сутності, значення акцизного податку;
- окреслення історичних етапів розвитку акцизного оподаткування;
- визначення основних елементів акцизного податку;
- розгляд принципів та особливостей акцизного оподаткування;
- розгляд діючого механізму стягнення та адміністрування акцизного податку;
- проведення аналізу надходження акцизного податку до Державного та місцевих бюджетів України;
- розкриття проблем, пов'язаних зі стягнення та адміністрування акцизного податку;
- визначення шляхів щодо вдосконалення акцизного оподаткування в Україні;
- окреслення основних напрямків покращення адміністрування справляння акцизного податку в Україні.

Об'єкт дослідження економічні відносини, що виникають у процесі справляння акцизного податку та його адміністрування.

Предмет дослідження система оподаткування підакцизних товарів в Україні.

Методи дослідження Методологічною основою дослідження кваліфікаційної роботи є система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як: системний аналіз, синтез, дедукція, індукція, економіко-статистичні методи. У дослідженні також застосовано графічний метод, метод моделювання, групувань, вибірок тощо.

Інформаційна база дослідження Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові та законодавчі акти з питань реалізації державної фінансової політики в Україні, звіти Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державного казначейства України, матеріали Держкомстату України, Рахункової палати України, монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань) та 10-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок. Основний зміст викладено на 81 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 17 рисунків.

Публікації. Результати дослідження були апробовані на Студентській науково-практичній конференції «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи», проведеної 20-14 листопада 2017 року. Доповідь здійснена на тему: «Акцизне оподаткування та шляхи його розвитку в Україні».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ» розкрито економічну сутність акцизного податку, історичні засади його розвитку та нормативно-правове підґрунтя акцизного оподаткування в Україні.

У другому розділі «АНАЛІЗ СТЯГНЕННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ» детально вивчено та проаналізовано механізм стягнення та адміністрування акцизного податку, проаналізована динаміка та структура його надходжень до Державного та місцевих бюджетів України.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ» за результатами аналізу розроблено основні шляхи вдосконалення акцизного оподаткування в Україні, визначені напрямки покращення адміністрування стягнення акцизного податку.

ВИСНОВКИ

В роботі досліджені теоретичні засади та здійснено загальний аналіз практичних аспектів стягнення і адміністрування акцизного податку в Україні. Розглянуто проблеми та перспективи акцизного оподаткування в Україні.

В результаті проведеного дослідження можна виокремити наступні теоретичні висновки та зробити такі пропозиції щодо вдосконалення механізму акцизного оподаткування в Україні:

Акцизний податок за формою оподаткування є непрямим, за економічним змістом об'єкта – є податком на споживання, за методом нарахування – окладний, його сплачують переважно юридичні особи. Суть акцизного податку полягає в тому, що ним обкладаються товари, які є суспільно-шкідливим або надрентабельними. Основним завданням побудови сучасної системи акцизного оподаткування - визначення балансу між виконанням акцизним податком фіскальної функції, яка проявляється в формуванні доходної частини бюджету, та регулюючої. Це пояснюється тим, що саме акцизний податок є одним з найголовніших інструментів обмеження споживання алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

Акцизний податок є одним із перших податків, які використовували практично усі країни світу. Протягом останніх років в Україні суттєво зростають ставки акцизного податку, що призвело до підвищення його фіскальної ефективності та зменшення обсягів споживання шкідливої продукції.

Нові положення Податкового кодексу України внесли суттєві корективи в механізм акцизного оподаткування, що позитивно вплинуло на діяльність платників податків та скорочення обсягів тіньового сектору через впровадження дієвих механізмів контролю, у першу чергу, за виробництвом та

реалізацією тютюнових виробів та лікєро-горілочаної продукції. Проте залишаються суперечності та неузгодженості між платниками цього податку та контролюючими органами в процесі його справляння;

Ми довели, що одним з бюджетоформуючих податків в Україні є акцизний податок, однак, на сучасному етапі розвитку України в механізмі його адміністрування є певні проблеми та неузгодженості. Фіскальна ефективність акцизного податку з року в рік зростає, при цьому найбільший приріст надходжень від акцизного податку до бюджету держави спостерігався у 2015 році. У 2014 році надходження від акцизного податку продовжують зростати швидшими темпами, ніж у 2013 році, що було викликано підвищенням ставок акцизного податку на деякі види товарів та зростанням обмінного курсу євро до гривні. Акцизний податок з роздрібних продажів є одним з загальнодержавних податків, який забезпечує дохідну частину місцевих бюджетів. Він займає 10,0% від загальної суми податкових надходжень і 2,9% від всієї суми доходів бюджету Одеської області. Відзначимо, що надходження акцизного податку з вироблених в Україні товарів суттєво перевищують аналогічні надходження із ввезених підакцизних товарів.

Констатуючи зазначене, можемо зробити такі висновки: впровадження європейських стандартів оподаткування, зокрема специфічних акцизів в Україні, не означає досягнення їх повної ідентичності, а скоріше взаємоузгодженості між ними, відсутності суперечностей, тобто – наближення та імплементації. Зміна Податкового Кодексу України повинна бути виважена, поетапна, на сучасному етапі не варто дуже тиснути на підакцизні галузі, бюджет за сумою всіх відрахувань тільки може втратити. В Україні податковий тягар завжди «лягає» на населення та малий бізнес, цей підхід варто змінювати, впроваджуючи європейський досвід.

В Україні акцизне оподаткування має ряд недоліків, які знижують його фіскальну ефективність і регуляторні можливості, незважаючи на досить тривалу історію становлення його розвитку. Основні недоліки чинного механізму справляння акцизного податку:

- суттєве підвищення ставок акцизного податку зумовило з одного боку зростання цін на підакцизні товари, а з іншого - збільшення обсягів тіньового обігу підакцизних товарів;
- недостатній рівень захисту від підробок вітчизняних акцизних марок;
- недостатній рівень повноважень працівників податкових та митних органів задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів, а також недостатній рівень відповідальності за їх дії чи бездіяльність у сфері контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів;
- відсутність безпосередньої залежності від розміру доходів платників. Групи осіб з низьким рівнем доходу як податок у ціні споживчих товарів сплачують більшу частку свого доходу порівняно з високодохідними групами;

- відносна дорожнеча їх адміністрування та недостатня ефективність у частині поліпшення структури споживання через зменшення в ній частки шкідливих товарів, оскільки відбувається зміщення таких товарів в «тіньовий» сектор.

Основними кроками на шляху вдосконалення механізму справляння акцизного податку можуть бути:

- забезпечення стабільності ставок податку протягом тривалого періоду (як мінімум – 3-5 років);
- розширення прав та підвищення рівня відповідальності працівників податкових та митних органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів;
- збалансування фіскальної та регулюючої складової використання акцизного податку з лікєро-горілчаної та тютюнової продукції;
- запровадження єдиної автоматизованої електронної системи моніторингу та контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів, що дозволить як підвищити ефективність державного контролю, так і дозволить оцінити реальну картину сучасного стану даного ринку;
- запровадження системи контролю за виробництвом та обігом спиртовмісних рідин у безперервному потоці з метою унеможливлення виробництва спирту під виглядом спиртовмісних рідин.

Реформування податкового адміністрування є невід’ємною частиною загальної податкової реформи. Позитивним є той факт, що впровадження заходів щодо імплементації прогресивних світових підходів до адміністрування податків сприяло покращанню позицій України в 2013 - 2016 роках у світовому рейтингу країн за рівнем сприятливості умов для ведення бізнесу. Ця позитивна тенденція продовжуватиметься і надалі, адже триває робота з удосконалення багатьох напрямів роботи Державної фіскальної служби України, які стосуються, зокрема, і вдосконалення механізму державного контролю за виробництвом та обігом підакцизних товарів.

АНОТАЦІЯ

Дорохіна К.М., «Акцизне оподаткування та шляхи його розвитку в Україні»,
(прізвище та ініціали студента) (назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об’єкт дослідження – економічні відносини, що виникають у процесі справляння акцизного податку та його адміністрування.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти акцизного податку як специфічного непрямого податку, нормативно-правове підґрунтя справляння акцизного податку в Україні.

Проаналізовано фінансову ефективність акцизного податку в Україні. Досліджені проблеми формування доходів Державного бюджету за рахунок оподаткування підакцизних товарів. Розглянуті проблеми адміністрування акцизного податку в Україні.

Запропоновано, на підставі вивчення зарубіжного досвіду, шляхи оптимізації акцизного оподаткування. Розкриті перспективи вдосконалення механізму оподаткування підакцизних товарів.

Ключові слова: податки, акцизний податок, підакцизні товари, бюджет, доходи бюджету.

ANNOTATION

Dorokhina K.M., «Excise taxation and ways of his development in Ukraine»
(students surname and initials) (work title)
thesis for Master degree in specialty «Finances, banking and insurance »
under the program «State and municipal finances»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study is economic relations which arise up in the process of production of excise tax and its administration.

The theoretical aspects of excise tax are in-process examined as a specific indirect tax, normatively legal soil of production of excise tax in Ukraine.

It is analysed fiscal efficiency of excise tax in Ukraine. Investigational problems of forming of profits of the State budget are due to taxation of commodities. The considered problems of administration of excise tax are in Ukraine.

It is offered, on the basis of study of foreign experience, ways of optimization of excise taxation. Exposed prospects of perfection of mechanism of taxation of commodities.

Keywords: taxes, excise tax, підакцизні commodities, budget, profits of budget.